

2021-10-13

Julkaisuarkistopalveluiden asiantuntijaryhmän kokous 3/2021

- [Julkaisuarkistopalveluiden asiantuntijaryhmän kokous 3/2021](#)
 - [Paikalla](#)
 - [Ryhmän jäsenet](#)
 - [Muut kutsutut](#)
 - [Kansalliskirjaston asiantuntijat](#)
 - [Poissa](#)
 - [Asialista](#)
 - [1. Kokouksen avaus](#)
 - [2. Uusi URN-resolveri tuotantokäytössä / Emma](#)
 - [3. DSpace-ohjelmiston kuulumisia / Jyrki](#)
 - [4. Julkaisuarkistojen metadatasuosituksen päivittäminen / Jyrki](#)
 - [5. Muita ajankohtaisia asioita](#)
 - [6. Seuraava kokous](#)

Aika: ke 13.10.2021 klo 13:10 - 15:00

Paikka: Zoom

Paikalla

Ryhmän jäsenet

- Leena Byholm (Luonnonvarakeskus / Jukuri)
- Merja Kallio (Vaasan yliopisto / Osuva) - puheenjohtaja
- Eetu Kejonen (Åbo akademi / Doria)
- Tapani Lehtilä (Tampereen yliopisto / Trepo)
- Minna Liikala (Terveystieteiden tutkimuskeskus / Jukuri)
- Minna Marjamaa (Laurea-ammattikorkeakoulu / Theseus)
- Mari Myllyharju (Valtioneuvoston kanslia / Valto)
- Anita Niskanen (Valtion taloudellinen tutkimuskeskus / Doria)
- Ilkka Nokelainen (LUT-yliopisto / LUTPub)
- Erkki Nurmi (Taideyliopisto / Taju)
- Tiina Tolonen (Oulun ammattikorkeakoulu / Theseus) - poistui n. klo 14
- Tiina Tuomaala (Tilastokeskus / Doria)

Muut kutsutut

- Kaija Hirvi (Valtioneuvoston kanslia / Valto) - poistui n. klo 14
- Sari Skonbäck (Tilastokeskus / Doria)

Kansalliskirjaston asiantuntijat

- Päivi Hahl
- Jyrki Ilva (puheenjohtaja)
- Reeta Kuuskoski (sihteeri)
- Erik Lindholm
- Anis Moubarik
- Veera Mujunen
- Emma Pietarila
- Jukka-Pekka Rajakangas
- Anneli Renfors
- Aija Vahtola
- Samu Viita

Poissa

- Kaija Kovanen (Kansalliskirjasto)
- Outi Maisalmi (Väylävirasto / Doria)
- Antti Nyqvist (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu / Theseus)
- Joonas Parviainen (Maanpuolustuskorkeakoulu / Doria)
- Mikko Pennanen (Turun yliopisto / UTUPub)
- Toni Raja-Hanhela (Lapin yliopisto / Lauda)
- Aija Vahtola (Kansalliskirjasto)

Asialista

1. Kokouksen avaus

- Jyrki Ilva avasi kokouksen ja toimi kokouksen puheenjohtajana.
- Veera Mujunen on aloittanut työn Finnassa julkaisuarkistojen parissa. Veera on korkeakoulujen ja erikoiskirjastojen sektorivastaava ja täten työskentelee myös julkaisuarkistojen kanssa.

2. Uusi URN-resolveri tuotantokäytössä / Emma

- Uusi URN-resolveri on ollut tuotantokäytössä kaikissa palveluissa elokuun puolivälistä lähtien
 - Resolveri koodattu alusta lähtien uudestaan
 - Parempi tuki useissa eri osoitteissa sijaitsevien julkaisujen URN-osoitteiden resolvointiin
 - Muita uusia ominaisuuksia tulossa käyttöön myöhemmin
- Resolveri on aiempaa tarkempi siitä, että tunnisteet ovat oikein muodostettuja
 - Tähän sisältyy mm. URN-tunnuksen pohjana käytettyjen ISBN-tunnisteiden oikeellisuuden tarkistus
 - Virheellisiin ISBN-tunnuksiin liittyviä ongelmia selvitetty yhdessä asiakkaiden ja ISBN-keskuksen kanssa
- URN-generaattori on muokattu saavutettavaksi. Pyörii nykyään myös https:n takana osoitteessa <http://generator.urn.fi/cgi-bin/urn.cgi>
- Resolverista on myös turvallisempaa https-protokollaa käyttävä versio. Sitä on suositeltavaa käyttää, vaikka http-versiokin on vielä käytettävissä.
- Harvesteri on ohjelmisto, joka kerää tiedot ja aineistot resolverille haravointilähteistä
- Haravointilähteitä voi olla yksi tai useampia per organisaatio.
- Jos yhtä URN-tunnusta vastaa useampi URL (esim. verkkolehti ja julkaisuarkisto), resolveri pyrkii oletusarvoisesti pysymään samalla sivustolla, jolta URN-osoitetta klikataan. Resolveriin voidaan määritellä lähde, jota halutaan ensisijaisesti käytettävän asiakkaan toiveiden mukaan. Priorisointi tapahtuu lähdetasolla, ei yksittäisten URN-osoitteiden tasolla.
- Osoite URN-asioissa on on kk-urn@helsinki.fi
- Tilastotietoa: URNeja on n. 3 000 000, joista julkaisuihin liittyy n. 1 000 000. Valtaosa on NBN-tunnuksia.
- Tapani Lehtilä: Pysyvien osoitteiden muuttaminen http-muodosta https-muotoon helppoa julkaisuarkistossa (koska tietokantaan talletettu URN, josta DSpace muodostaa sivulle pysyvän osoitteen), mutta ei julkaisutietorekisterissä (ei massaeditointimahdollisuutta). Jatkossa sielläkin tulee kuitenkin käyttää https-osoitetta. URN-tunnukset eivät kuitenkaan vielä lakkaa toimimasta http-protokollan yli.
- Merja Kallio ehdotti tallennusajan käyttämistä priorisoinnissa, jottei rinnakaistallennettu julkaisu ohittaisi alkuperäistä. Emma miettii, miten asia voitaisiin ratkaista.

3. DSpace-ohjelmiston kuulumisia / Jyrki

- DSpace 7.0 ilmestyi elokuun alussa
 - Ks. [virallinen uutinen](#)
 - Versio 7.1 ilmestyy loka-marraskuun vaihteessa
 - Joitakin toiminnallisuuksia on siirretty myöhemmin ilmestyviin alaversioihin, joita ilmestyy jatkossa kolmen kuukauden välein.
 - Kansalliskirjaston ylläpitämien päivitykset ovat iso projekti, ja päivityksiä päästään tekemään aikaisintaan ensi vuoden syksynä. Ensimmäinen on tutustuttava uuteen versioon.
- DSpace SCOSSin rahoituskohteeksi
 - SCOSS = The Global Sustainability Coalition for Open Science Services
 - Aiemmin rahoituskohteina mm. DOAJ, Sherpa/Romeo ja OJS
 - SCOSS:in [uudet kolmannen kierroksen rahoituskohteet julkaistiin](#) syyskuun lopulla
 - FinELib tietävästi lähdeissä konsortiona mukaan myös tälle kierrokselle
 - Jäsenorganisaatiot voivat päättää osallistuvatko kohteiden rahoitukseen
 - ArXiv herättänyt jo kiinnostusta suomalaisissa organisaatioissa, toivottavasti myös DSpace
 - DSpace:n osalta tavoitteena kerätä kahdessa vuodessa 660.000 euroa

4. Julkaisuarkistojen metadatasuosituksen päivittäminen / Jyrki

- [Julkaisuarkistojen metadatasuosituksen](#) päivittäminen on suunnitteilla
 - KK:lle perustettu Dublin Core -ylläpitöryhmä paikkaamaan Tanja Vienosen poistumisen jättämää aukkoa
 - Käytännön toimet on vielä määrittelemättä, Tanja Vienosen idea oli pitää päivityskierros kerran vuodessa
 - Tavoitteena lisätä mukaan ainakin aineistojen saavutettavuuden ilmaisemiseen tarvittavat kentät
 - Plan S ehkä tuo tarpeita
 - OKM:n tiedonkeruun tietomalli on muuttumassa, se voi vaikuttaa metadataan
 - Mahdolliset muut kommentit ja toiveet tervetulleita
 - Työ pyritään saamaan liikkeelle syksyn aikana
 - Tavoitteena on saada keväällä päivitetty versio suosituksesta
 - Mukaan kaivataan myös julkaisuarkistoja käyttävien organisaatioiden edustajia
 - KK:n asiakasorganisaatioista
 - Myös muualta julkaisuarkistokentältä
 - Metadatasuositusta käytetään paremman puutteessa myös ei-tekstuaalisille aineistoille kuten museoille, mikä pyritään ottamaan DC-ylläpitöryhmässä huomioon.
 - Finnassa on havaittu open access - julkaisujen ja esim. rinnakaistallenteiden tunnistamiseen liittyviä metadatatarpeita ja saatu myös toiveita asiakkailta.
 - Yhteydenotot dc-posti@helsinki.fi tai myös doria-oa@helsinki.fi tai Jyrki Ilvan / Reeta Kuuskosken suoriin sähköpostiosoitteisiin

5. Muita ajankohtaisia asioita

- Celian seminaari saavutettavuudesta 11.10. / Reeta
 - Kansalliskirjaston Kansallisbibliografiapalveluiden Satu Niinen piti esityksen saavutettavuusmetadatatista, kalvot on tallennettu Doriaan: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021101250692>
 - MPKK:n kapteeni Jussi-Pekka Niemelä esitteli MPKK:n äänikirjapilottia, jossa äänikirjat tallennetaan Doriaan

- Seminaarin tallenne on katsottavissa yhden viikon ajan, [ohjelma ja tallenteen linkki on saatavilla tällä sivulla](#)
- Virkailijoiden admin-oikeuksien poistaminen työntekijöiden siirtyessä muualle / Samu
 - Tietoturvan takia organisaatioiden on huolehdittava, että poistuvien henkilöiden oikeudet on poistettu
 - Kansalliskirjasto ei tiedä henkilövaihdoista, ja organisaatioissa tulisi olla henkilö, joka vastaa tästä
 - Etenkin jaetuissa organisaatioissa tämä on ensiarvoisen tärkeää
 - Oikeuksien poiston voi tehdä organisaation admin, ongelmatilanteissa voi olla yhteydessä Kansalliskirjaston palvelupostiin
- Käyttöliittymien Refworks-linkit ja some-nappulat / Samu
 - Näistä oli puhetta jo [kesäkuun kokouksessa](#)
 - Tietoa voi välittää nappuloiden evästeissä EU:n ulkopuolelle, ja some-nappulat halutaan poistaa
 - Jos tämä ei missään nimessä käy, ottakaa yhteyttä
 - Jatkossa voidaan tutkia kevyempää vaihtoehtoa, joka ei vaadi evästeitä
 - Refworks poistuu korkeakouluista
 - Julkariin se jätetään vielä ainakin vuodeksi 2022, siellä käyttö jatkuu
 - [Traficommin uudet ohjeet evästeiden käytöstä](#) (pdf)
 - Google Analyticsistä kysytty Traficomilta tulkintaa kuun vaihteessa, mutta vastausta ei ole vielä saatu
- Rinnakkaistallennusoikeus tulossa tekijänoikeuslakiin? / Jyrki
 - [Lakiesitys kommentoivana 31.10. asti](#)
 - Mikä vain organisaatio voi halutessaan antaa esityksestä kommentteja
 - Esitys: Tutkijalla olisi oikeus rinnakkaistallentaa artikkelinsa avoimeen arkistoon riippumatta kustannussopimuksesta
 - Useamman tekijän kyseessä ollessa yhdenkin halu tähän riittää
 - Valta on tekijällä itsellään, organisaatio ei voi tehdä tallennusta automaattisesti kirjoittajan puolesta
 - Lakiesityksessä ei puhuta lisensseistä eikä siitä, mikä julkaisun versio on kyseessä, joten muitakin linjauksia tarvitaan, jotta käytännön työ pääsee käyntiin
 - Minna Marjamaa: AMKeissa on ollut keskustelua tiedonlouhinnasta keväällä. Siihen liittyvä laki on monimutkaisempi.
 - Päivän (13.10.) HS:ssä oli [mielipidekirjoitus](#) tästä aiheesta
- Plan S ja kirjojen avoimuus / Jyrki
 - [Coalition S:n kirjojen avoimuutta koskeva linjaus](#) julkaistiin syyskuun alussa
 - Lisenssien ja embargojen osalta sallivampi kuin vastaava artikkeliteita koskeva linjaus
 - Suosituksia on vain viisi, koskevat tutkimusjulkaisuja (kirjoja), joilla Coalition S:n jäsenorganisaatioiden rahoitus. Niihin kuuluvat mm. tekijänoikeuksien säilyminen tekijällä avoimen julkaisemisen mahdollistamiseksi, vaatimus CC-lisenssien käytöstä ja embargon maksimipituus 12 kk
- Avoimen tieteen seurantamalli kommentoitavana 1.11. asti / Jyrki
 - Ks. [uutinen avointiede.fi-sivustolla](#)
 - Kommenttoida voi mikä tahansa organisaatio tai yksityishenkilö
 - Tavoitteena selvittää myös tieteellisen julkaisemisen kokonaiskustannuksia
 - Tässä yhteydessä on käyty keskustelua rinnakkaistallentamisen ja julkaisuarkistojen kustannuksista
- Avoimen julkaisemisen tekniset suositukset valmistumassa / Jyrki
 - Ks. [suositusluonnos](#) ja [sen esittely](#) Avoimen tieteen syystöypäpäivästä
 - Kommentointivaihe tulossa kevyemmän kaavan mukaan
 - Plan S -yhteensopivuus on pyritty säilyttämään
 - Tavoitteena saada suositukset hyväksytyä lähikuukausina
- Pitkäaikaissäilytys / Jyrki
 - Julkaisuarkistot ja PAS -tilaisuus suunnitteilla loppusyksyksi
 - Kansalliskirjasto ja CSC järjestäjinä, suunnittelukokous vasta tulossa
 - Tarkoituksena on avata tilannetta ja saada organisaatioilta palautetta ja ideoita
 - Myös [sähköisten opinnäytteiden arkistointiohjeen](#) päivittäminen suunnitteilla
 - Ohje tehty yhteistyönä (Kansalliskirjasto, Kansallisarkisto, korkeakoulut) lähes viisi vuotta sitten ja on päässyt vanhentumaan
 - Päivittäminen olisi syytä tehdä yhteistyössä
 - Minna Marjamaa: AMK-sektori osallistuu mielellään päivitystyöhön
- Jatkossa asiantuntijaryhmän kokoukset alkavat HY:n suosituksen mukaisesti 15 minuuttia tasatunnin jälkeen
- Mentimeteriä aiotaan käyttää jatkossa tarpeen mukaan kokouksissa
- Mari Myllyharju otti esiin vanhemman aineiston tallentamisen julkaisuarkistoihin. Kun julkaisu julkistetaan netissä ensi kertaa saavutettavuuslainsäädännön tultua, laki koskee sitä. Celian asiantuntijat ovat kuitenkin korostaneet, että saavutettavuuslain ei ole tarkoitus olla julkaisemisen esteenä. Ei-saavutettavan aineiston tilasta tulee viestiä saavutettavuusselosteessa ja tietuekohtaisissa saavutettavuuskentissä, kunhan ne saadaan toteutettua metadatasuositukseen ja metadataan.
- Minna Marjamaa kysyi nettisivujen videotallenteiden saavutettavuudesta esim. webinaarien yhteydessä. Videot on tekstitettävä kahden viikon kuluessa niiden julkaisemisesta, jos ne jätetään verkkoon pidemmäksi ajaksi.

6. Seuraava kokous

- Asiantuntijaryhmän [seuraava kokous](#) järjestetään 8.12.2021